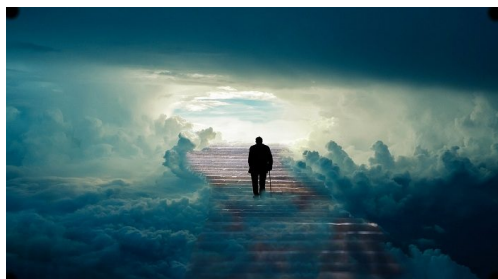

о. Олег Чупа

Якщо б хтось перелічив такі слова, як "ньютон, джоуль, ампер, кельвін", і спитав нашої думки, що їх об'єднає, ми найімовірніше відповіли б, що мова йде про якийсь розділ фізики. Адже згадані слова позначають різні фізичні величини. І ми б не помилися. Утім, за цими абстрактними величинами криються прізвища видатних фізиків, яких об'єднувала одна особливість. Крім того, що вони були людьми "холодного розуму", надзвичайно послідовного мислення і для кожної ідеї шукали різних доказів, їх єднала також віра в Бога. Вони належали до тієї когорти дослідників, які свідчили, що розум і віра, наука і релігія не є конкурентами, супротивниками, а взаємно одне одного доповнюють.

Яскравим прикладом, як завдяки науці людина наближається до Бога, є життя Блез Паскаля (1623-1662), французького фізика, математика, філософа та письменника. Уже в ранні роки життя Блез виявив свою геніальність. У 12 років він сам, без допомоги вчителя, на превеликий подив свого батька, пройшов самотужки геометрію до 32-ї теореми Евкліда. Коли йому ще не виповнилося 17 років, видав свою працю з геометрії, чим дуже здивував тогочасного французького філософа й математика Рене Декарта. Через рік Паскаль винайшов першу обчислювальну машину, принцип будови якої три століття опісля ляже в основу більшості обчислювальних пристроїв. У наступні роки відбулися його відкриття в галузі фізики, які стосувалися тиску повітря і барометричних вимірювань. На честь цих відкриттів його прізвищем і назвали одиницю тиску. До кінця життя Блез Паскаль залишався одним із найвизначніших математиків епохи. За два роки перед смертю він задля гімнастики розуму проводив одне з найскладніших математичних обчислювань, яке стосувалось обертання тіл. Що було головною метою цих наукових пошуків? Чудо й таїна математичної й астрономічної нескінченності. "Вічне мовчання цього нескінченного простору приводить мене у подив", - писав тоді вчений.

Як стверджував Паскаль, Бог поступово провадив його до Себе через різні докази, одержані в результаті наукових досліджень. Все ж вирішальну роль у тому, що людина переконується в існуванні Бога, відіграє сила Божа, яка змінює людське серце й дає

мудрість розуміти знаки Божої присутності біля нас.

У жовтні 1654 р. Блез Паскаль за звичаєм їхав у кареті через Нойвільський міст. Коні несподівано стали некерованими й стрибнули в річку Сену. На щастя, ланцюги, які єднали коней із каретою, розірвалися, і вона зупинилася на краю мосту. Життю Паскаля вже нічого не загрожувало. Утім, цей випадок мав значний вплив на подальшу долю французького науковця, якому на той час було 30 років.

Відтоді слава інтелектуальних юнацьких триумфів перестала приносити йому задоволення. Почесті, яким Паскаль користувався в аристократичних колах, почали видаватися йому пустим передзвоном. Блез відмовляється від будь-яких життєвих вигод і обирає усамітнений спосіб життя, близький до монашого. На самоті в роздумах про Бога, у молитві й читанні Святого Письма він проводить решту життя. А в 1657-58 рр. його досвід віри й спілкування з Богом виливається в книгу, що вийшла друком по його смерті – "Думки про релігію та інші речі".

Розповідь про шлях Паскаля до Бога може видатись архаїчною, утім, тепер не бракує новітніх "Паскалів", які в подібний спосіб відкривають не знані для інших наукові горизонти, самі ж зближуються до Бога й поручають Йому своє серце.

Такою провідною постаттю в сьогоднішньому науковому світі є Френсіс Коллінз, американський генетик, який довго очолював проєкт "Геном людини". У 2000 році він разом з американським президентом Біллом Клінтоном, британським прем'єром Тоні Блером анонсував наукове відкриття – дешифрування геному людини, що є сукупністю всіх ДНК нашого виду. У розшифрованому вигляді геном є текстом, що налічує близько 3 мільярдів знаків. Читання цього тексту зі швидкістю одна літера за секунду зайняло б 31 рік.

У 2009 році президент Барак Обама призначив Коллінза керівником Національного інституту охорони здоров'я США (цю посаду науковець обіймає до сьогодні). У тому ж році папа Бенедикт XVI увів ученого до складу Папської академії наук. Рішення понтифіка не було спонтанним. Сьогодні Коллінз є глибоко віруючою людиною. Своє вступне слово під час презентації відкриття геному людини в 2000 році він розпочав такими словами: "Сьогодні щасливий день для всього світу. Смиренням і благоговінням наповнює мене усвідомлення того, що ми вперше зуміли заглянути в інструкцію, згідно з якою ми сотворені та яка досі була відома лише одному Богу".

У 2006 р. Коллінз видав книгу під назвою "Мова Бога: науковець представляє докази для віри", у якій описує, як багаторічна праця над дешифруванням геному людини привела його до віри в Бога. Книга увійшла до відомого списку бестселерів американської газети New York Times, куди зрідка вдається потрапити книгам релігійної тематики.

На перших сторінках книги автор запевняє читачів: "Я покажу, що дві точки зору – наукова і релігійна – здатні співіснувати в межах однієї особи, збагачуючи й просвічуючи її". За його словами, наука є єдиним надійним шляхом пізнання природи, а її інструменти за умов правильного застосування дозволяють глибоко проникати в суть матерії. Утім, перед певними питаннями наука безсила. "Чому виник Всесвіт? У чому сенс існування людини? Що стається з нами після смерті? Пошук відповідей на такі запитання – це одна з провідних цілей людства, і тут наука сама собою нам не допоможе. Щоб охопити своїм розумінням зрима й незрима, ми повинні поєднати міць обох підходів – наукового і релігійного", - стверджує Коллінз.

Отож, голоси віруючих науковців ще раз переконують, що наука і релігія не суперечать одна одній, а взаємно себе доповнюють, бо кожна дає відповіді на питання зі сфери своєї компетенції. До того ж, здійснюючи свою працю сумлінно та вдумливо, кожна людина може наблизитися до пізнання Творця.

о. Олег ЧУПА, Наука, яка веде до Бога // СЛОВО №2 (86), червень-серпень 2021